

การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สุณิษร์รัตน์ เนียรเจริญสุข และ พัทธราพร แก้วกฤษฎาวงศ์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของนักศึกษาชาวไทยโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาว่านักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นในการฝึกฝนนอกชั้นเรียนได้หรือไม่อย่างไร ผลการศึกษาพบว่าการสนทนาผ่านโปรแกรมออนไลน์สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทยในระดับหนึ่ง และผลที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ สามารถช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นอย่างมาก นักศึกษารู้สึกสนุกกับการได้สนทนาและได้แลกเปลี่ยนความคิด วัฒนธรรมกับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น นอกจากนี้พบว่า นักศึกษาพยายามสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นอย่างเต็มความสามารถด้วยกลยุทธ์ต่างๆ ดังนั้นในการเรียนการสอนการสนทนาภาษาญี่ปุ่นควรคำนึงถึงการฝึกฝนกลยุทธ์ในการสื่อสารในสถานการณ์จริงด้วยคำศัพท์ที่ใช้จริงในชีวิตประจำวันและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ในการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น และทำให้นักศึกษารู้สึกสนุกและมีแรงจูงใจในการศึกษาภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น เทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์การสื่อสาร แรงจูงใจ

Improving Japanese Listening and Speaking Skills through Information Technology

Suneerat Neancharoensuk, Patcharaporn Kaewkitsadang
Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This research aims to develop listening and speaking skills of Thai students by using information technology as a tool to study whether students can develop Japanese listening-speak skills in practice outside the classroom or not. The results of the study showed that conversations through online programs can help improve the listening-speaking skills of Thai students at a certain level. The obvious result is that it can help create motivation for learning Japanese very much. Students enjoy chatting and exchanging ideas, cultures with Japanese students. Moreover, students try to communicate in Japanese with various strategies. Therefore, in the teaching Japanese conversation, teachers should consider the practice of communication strategies in real-life communication with vocabulary in everyday life and applying information technology to develop listening-speaking skills. These enable students to communicate more effectively and make students feel more fun and motivated in studying Japanese.

Keywords: Japanese Listening and Speaking Skills, Information Technology, Communication Strategies, Motivation

* Corresponding author's email: suneeratne@gmail.com

1. บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนด้านต่างๆ รวมทั้งภาษาต่างประเทศ มีผลงานวิจัยที่ยืนยันว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการฟังพูดภาษาต่างประเทศ (Levy, 2009) ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทย

ในปีการศึกษา 2559 คณะผู้วิจัยได้ริเริ่มโครงการสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นผ่านโปรแกรมสไกป์ เพื่อเพิ่มโอกาสสนทนาภาษาญี่ปุ่นในสถานการณ์จริง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการฟังพูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทย ผลการดำเนินโครงการสรุปได้ว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเห็นว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์ การสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นผ่านโปรแกรมสไกป์สามารถช่วยสร้างทัศนคติที่ดีและแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะด้านการฟังพูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา และพบว่าความสามารถด้านการฟังพัฒนาขึ้น อย่างไรก็ดี พบว่าช่องทางการสื่อสารและการนัดเวลาในการสนทนาเป็นอุปสรรคหลักเนื่องจากระบบเทคโนโลยีเครือข่ายและเวลาที่เหลื่อมกันระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น (สุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข และคณะ, 2560)

ในปีการศึกษา 2560 คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงการดำเนินโครงการจากข้อคิดเห็นในการประเมินผลการดำเนินโครงการในปีการศึกษา 2559 ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่เข้าถึงได้อิสระโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่จำกัดเพียงโปรแกรมสไกป์ เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวญี่ปุ่นได้สะดวกขึ้น และได้ปรับการประเมินความสามารถจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินความสามารถการฟัง-พูดด้วยการทดสอบวัดระดับ OPI (Oral Proficiency Interview) และ JLPT (Japanese-Language Proficiency Test) เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องและเป็นภววิสัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสนทนาผ่านโปรแกรมติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่มีต่อทักษะการฟัง-พูด เพื่อนำไปพัฒนาความรู้ความสามารถโดยเฉพาะด้านทักษะการฟังและการพูดของนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นอันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานักศึกษาสู่บัณฑิตที่มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลออกสู่สังคมไทย โดยมีคณะผู้วิจัยติดตามการฝึกฝนผ่านโปรแกรมติดต่อสื่อสารและประเมินผลหลังเข้าร่วมโครงการ การที่นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นนอกชั้นเรียนนอกจากนำไปสู่การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักศึกษาต่อไปแล้ว ยังเป็นการฝึกฝนการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองอันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการใช้ชีวิตบนโลกแห่งความแตกต่างและความเปลี่ยนแปลง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และการพัฒนาทักษะการฟัง-พูด

ในการเรียนภาษาต่างประเทศ การรับข้อมูลภาษา (input) เป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ Krashen (1985) นำเสนอใน The Input Hypothesis ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ ก็ต่อเมื่อได้รับข้อมูลทางภาษาซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ (comprehensible input) ข้อมูลนั้นจะต้องอยู่ในระดับที่ยากเกินความสามารถของผู้เรียนเพียงหนึ่งขั้นเท่านั้น นอกจากการรับข้อมูล การมีปฏิสัมพันธ์ หรือ Interaction (Long, 1980) และการนำภาษาไปใช้ หรือ Output (Swain, 1985) ก็เป็นสิ่งจำเป็น

การมีปฏิสัมพันธ์หมายถึง การพูดโต้ตอบกับอีกฝ่าย โดยในระหว่างการโต้ตอบ เมื่อมีสิ่งที่ไม่เข้าใจไม่สามารถสื่อสารได้ ก็จะเกิดการต่อรองทางความหมาย (negotiation of meaning) ซึ่งเมื่อข้อมูลนั้นเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ก็จะนำไปสู่การเรียนรู้

การนำภาษาไปใช้เป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ ดังนี้

1) ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่าง “สิ่งที่อยากพูด” กับ “สิ่งที่พูดได้” เมื่อจะต้องพูดจะทำให้ผู้เรียนสังเกตได้ว่า “สิ่งที่อยากพูด” กับ “สิ่งที่พูดได้” มีความแตกต่างกันมากเพียงใด ตนเองมีจุดอ่อนในการใช้ภาษาอย่างไรบ้าง

2) ทำให้ระมัดระวังเรื่องรูปแบบทางภาษามากขึ้น ตอนรับข้อมูลไม่จำเป็นต้องระมัดระวังเรื่องรูปแบบทางภาษาเท่าใดนัก แต่เมื่อต้องพูดจะทำให้เกิดความระมัดระวังมากขึ้น นอกจากนี้จะมีการแก้ไขรูปแบบทางภาษาเพื่อให้อีกฝ่ายสามารถเข้าใจได้

3) ทำให้สามารถทดสอบสมมติฐานได้ โดยดูจากปฏิกิริยาตอบสนองของอีกฝ่าย สิ่งนี้ช่วยให้สังเกตเห็นความแตกต่างของภาษาเป้าหมายกับภาษาระหว่างกลางของตนได้

แม้จะมีข้อโต้แย้งในเรื่องที่ว่า การรับข้อมูลภาษากับการนำภาษาไปใช้ สิ่งใดสำคัญกับผู้เรียนมากกว่ากัน แต่คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศ การรับข้อมูลภาษา และการนำภาษาไปใช้เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ภาษา ยกตัวอย่างกรณีผู้เรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องจากผู้เรียนอยู่นอกประเทศญี่ปุ่น โอกาสในการสัมผัสและใช้ภาษาญี่ปุ่นจึงมีอยู่อย่างจำกัด การรับข้อมูลภาษาญี่ปุ่นผ่านทักษะการฟังและการอ่านโดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และการนำภาษาญี่ปุ่นไปใช้โดยส่วนใหญ่ก็จำกัดเพียงการพูดคุยกับอาจารย์ชาวญี่ปุ่นและการเขียนงานส่งอาจารย์ ทำให้ทักษะในการใช้ภาษาของผู้เรียนไม่พัฒนาเท่าที่ควร โดยเฉพาะทักษะด้านการฟังและการพูดซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เรียนคิดว่าเป็นปัญหาและอยากจะพัฒนามากที่สุด เนื่องจากทั้งสองทักษะเป็นทักษะที่ใช้ในการทำงานมากที่สุด (สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น, 2558) และจากการสำรวจผลการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนที่ศึกษา

ภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย กรณีบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยผกาทิพย์ สกฤตครู และพัชรพร แก้วกฤษฎางค์ (2556) พบว่าทักษะการฟังคือ ทักษะที่อ่อนที่สุด (*การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาญี่ปุ่นไม่มีการทดสอบทักษะการพูด)

แม้ว่าจะมีความพยายามในการจัดกิจกรรมพูดคุยกับชาวญี่ปุ่นให้กับผู้เรียน ดังเช่น 岩本・板井 (Iwamoto and Itai, 2013) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพูดคุยกับชาวญี่ปุ่นในชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่นและให้ผู้เรียนจดบันทึกว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนคิดว่าการขาดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ ไวยากรณ์และความสามารถในการฟังที่ไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับคนญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

深川他 (Fukagawa et al., 2015) ให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นได้พูดคุยและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชาวญี่ปุ่นในชั้นเรียนเพื่อฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นและเรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาทีเป็นเวลาหนึ่งภาคการศึกษาและทำแบบสอบถามหลังสิ้นภาคการศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยเพิ่มความสามารถในการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนได้

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นงานวิจัยที่เน้นการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกับชาวญี่ปุ่นในชั้นเรียนซึ่งมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ระยะเวลา ชาวญี่ปุ่นที่มาร่วมกิจกรรม (อายุ จำนวน) จากการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยด้านการสอนภาษาญี่ปุ่นที่มุ่งพัฒนาทักษะการฟัง-พูดผ่านการทำกิจกรรมนอกชั้นเรียนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่จัดทำขึ้นโดยมีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นเป็นกลุ่มเป้าหมาย เช่น 青柳 (Aoyagi, 2005) ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อพัฒนาการใช้ภาษาญี่ปุ่นทั้ง 4 ทักษะ 古賀他 (Koga et al., 2018) จัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและเพิ่มความเข้าใจด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่น

เหตุผลที่งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นล้วนมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นก็เนื่องด้วยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย กล่าวคือ มีชาวญี่ปุ่นซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นในการสื่อสารอยู่รอบตัว ในขณะที่การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นนอกประเทศญี่ปุ่นมีข้อจำกัดในเรื่องการหาอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นมาเป็นคู่สนทนาให้กับผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยน่าจะทำให้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ และในปัจจุบันประเทศไทยก็มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง ชาวไทยโดยส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ อย่างไรก็ดี จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558) พบว่าชาวไทยโดยส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อกิจกรรมเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) มากกว่ากิจกรรมเพื่อการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นโอกาสดีที่จะจัดกิจกรรมการฝึกฝนนอกชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ชาวไทยส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้และส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีพในอนาคต

2.2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

งานวิจัยที่ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมสนทนาสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่อยู่ต่างประเทศญี่ปุ่นผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น งานของ 嶺岸 (Minegishi, 2009) จับคู่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวแคนาดากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนวิชาการสอนภาษาญี่ปุ่นโดยให้พูดคุยผ่านโปรแกรมสไกป์

中俣他 (Nakamata et al., 2012) ให้นักศึกษาชาวญี่ปุ่นระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเกียวโตภาษาต่างประเทศจำนวน 16 คน กับนักศึกษาระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยสตรีจิชเซน จำนวน

4 คน จับคู่กับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับต้นตอนปลาย-ระดับกลางตอนต้นซึ่งศึกษาอยู่ที่ฮาวาย จำนวน 20 คน โดยให้พูดคุยเป็นภาษาญี่ปุ่นผ่านโปรแกรมสไกป์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 1 ชั่วโมง รวม 3 เดือน

小林・何 (Kobayashi and He, 2014) ให้นักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนวิชาการสอนภาษาญี่ปุ่นให้ชาวต่างชาติฝึกสอนนักศึกษาชาวจีนจำนวน 11 คน จำนวน 1 ครั้งโดยใช้โปรแกรมสไกป์

斉藤 (Saito, 2016) ให้นักศึกษาชาวญี่ปุ่นจับคู่พูดคุยภาษาญี่ปุ่นกับนักศึกษาชาวจีนจำนวน 14 คน โดยใช้โปรแกรมสไกป์เป็นระยะเวลา 3 เดือน พูดคุยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่ละครั้งพูดคุยประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง

จะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่งานวิจัยเหล่านี้เป็นการจัดให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่อยู่ต่างประเทศญี่ปุ่นได้สนทนาภาษาญี่ปุ่นกับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นักศึกษาที่เรียนวิชาการสอนหรือมีความสนใจที่จะเป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นให้กับชาวต่างชาติ ในการจับคู่สนทนาดังกล่าว เนื่องจากผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นมีความสามารถหลากหลาย และนักศึกษาชาวญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษาแม่ของผู้เรียน จากผลการศึกษาของ 斉藤 (Saito, 2016) พบว่ากิจกรรมนี้ช่วยเพิ่มความกล้าในการพูดภาษาญี่ปุ่นให้กับผู้เรียน แต่สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นไม่สูงนัก หากได้จับคู่กับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่พอจะมีความรู้ในเรื่องภาษาแม่ของผู้เรียนจะเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าและความพยายามที่จะสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนรู้สึกกังวลน้อยลงเมื่อทราบว่าคู่สนทนาสามารถเข้าใจและพูดภาษาแม่ของตนได้ จากผลการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบว่าทางเลือกคู่สนทนาที่สร้างความสบายใจให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะกับผู้เรียนที่ยังมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นไม่มากนัก

งานวิจัยที่จัดให้นักศึกษาทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาเป้าหมายมีอยู่ไม่มากนัก เช่น งานของ 加藤他 (Kato et al., 2015) ได้ศึกษาว่าการใช้โปรแกรมสไกป์เป็นกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากชั่วโมงเรียนภาษาญี่ปุ่นปกติจะส่งผลอย่างไรต่อทักษะการฟัง-พูดของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น และจะสามารถเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนได้หรือไม่ โดยให้นักศึกษาชาวอเมริกันที่เรียนภาษาญี่ปุ่นกับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนภาษาอังกฤษจับคู่กัน แล้วพูดคุยผ่านโปรแกรมสไกป์เป็นภาษาญี่ปุ่น (15 นาที) และภาษาอังกฤษ (15 นาที) รวมอย่างน้อย 30 นาที แล้วให้นักศึกษาทำข้อสอบและแบบสอบถามเพื่อวัดทักษะการฟัง-พูดและแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ผลปรากฏว่าทักษะการพูดภาษาญี่ปุ่นของกลุ่มนักศึกษาชาวอเมริกันพัฒนาขึ้น สำหรับแรงจูงใจพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกพอใจและคิดว่าการใช้โปรแกรมสไกป์เป็นวิธีฝึกทักษะการฟัง-พูดที่ดี

สุนิษฐ์รัตน์ เนียรเจริญสุข และคณะ (2560) จัดโครงการโดยจับคู่ให้นักศึกษาชาวญี่ปุ่นวิชาเอกภาษาไทยสนทนากับนักศึกษาชาวไทยวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นครั้งละ 30 นาที โดย 15 นาทีแรกพูดคุยด้วยภาษาไทย และ 15 นาทีหลังพูดคุยด้วยภาษาญี่ปุ่น ระยะเวลารวม 6 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าโครงการนี้สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทย และช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น นักศึกษามีข้อคิดเห็นสำหรับการจัดโครงการครั้งต่อไปโดยเสนอแนะการใช้ช่องทางการสนทนาอื่น เช่น โปรแกรมไลน์ และที่น่าสนใจคือนักศึกษาชาวไทยมีแนวโน้มประเมินความสามารถของตนเองในระดับต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากการไม่คุ้นชินกับระบบการประเมินตนเอง ดังนั้น การสำรวจความสามารถและการทดสอบทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการในการศึกษาครั้งต่อไป

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมสไกป์ทำให้การฝึกทักษะการฟัง-พูดเป็นไปได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการฝึกฝนกับอาจารย์ผู้สอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว และเนื่องจากงานวิจัยของสุนิษฐ์รัตน์ เนียรเจริญสุข และคณะ (2560) ไม่ได้จัดให้มีการทดสอบทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ คณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการทำวิจัยเพิ่มเติมโดยประยุกต์ใช้โปรแกรมติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น โปรแกรมไลน์ และให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจับคู่กับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นวิชาเอกภาษาไทย เพื่อผู้เข้าร่วมทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ในการฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาเป้าหมาย นอกจากนี้ จัดให้มีการวัดระดับทักษะการฟัง-พูดด้วยการทดสอบซึ่งจะทำให้ผลการวัดระดับความสามารถของนักศึกษาเป็นกาวีสัยยิ่งขึ้น

2.3 การเรียนการสอนการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย

การเรียนการสอนการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ในประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะมอบหมายให้อาจารย์ชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นเจ้าของภาษาเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาและเป็นผู้สอน จากการศึกษาสื่อการสอนที่ใช้ในวิชาการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น โดย Chiba and Yomnak (2015) พบว่าไม่มีสื่อการสอนที่มีเนื้อหาหรือสถานการณ์ที่ทำให้นักศึกษาอยากพูดภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งสถานการณ์ที่จำเป็นต้องพูดเป็นภาษาญี่ปุ่นอย่างแท้จริง จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่าสื่อการสอนในวิชาการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา และยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาในการฝึกทักษะฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น

Chiba and Yomnak (2015) จึงพัฒนาสื่อการสอนขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและความต้องการของนักศึกษาโดยกำหนด

สถานการณ์ในการใช้ภาษา ญี่ปุ่นกับชาวญี่ปุ่น เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำภาษาญี่ปุ่นไปใช้ได้จริง เริ่มจากอาจารย์ผู้สอนชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นบุคคลที่นักศึกษาจะมีโอกาสพูดคุยด้วยเป็นประจำ (เช่น พูดทักทาย สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเรียน) ลำดับต่อมาคือนักศึกษาแลกเปลี่ยนชาวญี่ปุ่น (เช่น พูดแนะนำตัว แนะนำมหาวิทยาลัย) และชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งนักศึกษาจะได้พบตอนไปพักแบบโฮมสเตย์ (เช่น พูดคุยเรื่องงานอดิเรก สถานที่ท่องเที่ยว บอกเล่าเรื่องเรียนของตนเอง) และชาวญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น แต่จากการจัดการเรียนการสอนก็พบปัญหาคือ ในความเป็นจริง มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนครอบครัวชาวญี่ปุ่นในประเทศไทยที่ยินดีรับนักศึกษาไปโฮมสเตย์ ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอย่างราบรื่นได้

แม้ว่า Chiba and Yomnak (2015) จะพัฒนาสื่อการสอนเพื่อสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น แต่เนื่องจากการเรียนการสอนนอกประเทศญี่ปุ่น จึงมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดหาอาสาสมัครชาวญี่ปุ่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โครงการสนทนาผ่านโปรแกรมสไกป์น่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้

3. วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักศึกษาโดยประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิด วิจัย แบบทดสอบแบบสอบถาม

3.2 ก่อนเริ่มโครงการ

รับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจโดยประกาศรับสมัครทางเว็บไซต์ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นและในชั้นเรียน เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจัดปฐมนิเทศเพื่ออธิบายรายละเอียดในการเข้าร่วมโครงการพร้อมแจกแบบเอกสารชี้แจงข้อมูลเข้าร่วมโครงการ รวมถึงอธิบายวิธีการจัดบันทึกการสนทนา เมื่อเสร็จสิ้นการปฐมนิเทศ คณะผู้วิจัยสอบถามกลุ่มเป้าหมายเพื่อยืนยันเจตนาเข้าร่วมโครงการและให้กลุ่มเป้าหมายลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการ

จากนั้นคณะผู้วิจัยทดสอบความสามารถด้านการฟังของนักศึกษาด้วยข้อสอบการฟัง JLPT ระดับเทียบเท่า N3 และทดสอบความสามารถด้านการพูดของนักศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ OPI ก่อนเริ่มจับคู่สนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นสังกัดมหาวิทยาลัยที่มีข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมแจกแบบสอบถามก่อนเข้าร่วมโครงการ

ประชากรเป้าหมายของงานวิจัยนี้คือนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 1 กลุ่มผู้มีพื้นฐานรู้ภาษาญี่ปุ่นก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ชั้นปีที่ 2 กลุ่มผู้ไม่มีพื้นฐานรู้ซึ่งเป็นผู้เริ่มศึกษาภาษาญี่ปุ่น ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การกำหนดประชากรเป้าหมายในงานวิจัยนี้อ้างอิงจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น ใน การเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับชั้นต้น ทักษะสำคัญที่ควรพัฒนาเป็นลำดับต้นคือทักษะการฟัง-พูด (庵Iori, 2006, 野田他 Noda et al., 2005) ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดของนักศึกษาสองกลุ่มนี้ เป็นลำดับต้น

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นไปโดยความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการกรอกข้อมูลทั่วไปของตนในแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลนี้มาตรวจสอบและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ในครั้งนี้มีนักศึกษาประสงค์เข้าร่วมโครงการจำนวน 20 คน ได้แก่ นักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 1 กลุ่มผู้มีพื้นฐานความรู้ภาษาญี่ปุ่นก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 4 คน และชั้นปีที่ 2 กลุ่มผู้เริ่มศึกษาภาษาญี่ปุ่น ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 16 คน ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นผู้ที่ศึกษาความรู้ภาษาญี่ปุ่นในระดับต้นจบแล้ว ไม่มีประสบการณ์ศึกษาในประเทศญี่ปุ่น มีอายุราว 19-20 ปี

3.3 ระหว่างดำเนินโครงการ

นักศึกษาสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นโดยสนทนาผ่านโปรแกรมติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น โปรแกรมเฟซบุ๊ก ไลน์ สไกป์ โดยสนทนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ในแต่ละครั้งสนทนากันอย่างน้อย 60 นาที โดย 30 นาทีแรกสนทนาด้วยภาษาไทย และ 30 นาทีหลัง สนทนาด้วยภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้ ให้สนทนาด้วยภาษาไทยก่อนเพื่อให้ นักศึกษาชาวไทยเกิดความคุ้นเคยกับคู่สนทนา และลดความกังวลใจที่จะต้องสนทนาภาษาญี่ปุ่น นักศึกษาสามารถกำหนดหัวข้อสนทนาได้อย่างอิสระ และสามารถนัดวันเวลาสนทนาเองตามความสะดวก

ของทั้งสองฝ่าย โดยเริ่มทำการสนทนาในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 ระหว่างดำเนินโครงการนักศึกษาชาวไทยจดบันทึกการสนทนาหลังเสร็จสิ้นการสนทนาทุกครั้ง

3.4 เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

เมื่อเสร็จสิ้นการสนทณาราวช่วงปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 คณะผู้วิจัยทดสอบความสามารถด้านการฟังของนักศึกษาด้วยข้อสอบการฟัง JLPT ระดับเทียบเท่า N3 และทดสอบความสามารถด้านการพูดของนักศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ OPI อีกครั้ง พร้อมแจกแบบสำรวจเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโครงการและเก็บรวบรวมบันทึกการสนทนาของนักศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์รายละเอียดการสนทนา

3.5 เก็บรวบรวมข้อมูลและนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์ การนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจะนำเสนอด้วยการพรรณนา

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลทดสอบการฟัง-พูด

ผลทดสอบการฟัง-พูดก่อนเริ่มโครงการและหลังเสร็จสิ้นโครงการพบการเปลี่ยนแปลงระดับทักษะการฟัง-พูดของนักศึกษา รายละเอียดดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลการฟัง-พูดก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

นักศึกษา	ก่อนเริ่มโครงการ		หลังเสร็จสิ้นโครงการ		การสนทนา (ครั้ง)	การบันทึกการสนทนา (ครั้ง)
	OPI	การฟัง	OPI	การฟัง		
S1	N-M	11	N-H	50	1	1
S2	N-M	29	N-H	40	1	1
S3	N-M	40	N-H	20	7	7
S4	N-H	26	N-H	35	3	3
S5	N-H	21	I-L	45	2	2
S6	N-H	37	I-L	25	12	4
S7	I-L	24	I-M	30	9	9
S8	I-L	40	I-M	35	4	4
S9	I-L	35	I-L	55	5	5
S10	I-L	43	I-L	40	8	8
S11	I-L	37	I-M	40	12	12
S12	I-L	38	I-L	40	12	12
S13	I-L	34	I-L	15	4	4
S14	I-M	37	I-M	55	5	5
S15	I-M	59	I-M	60	6	6
S16	I-M	48	I-M	75	5	5
S17	I-M	28	I-M	50	8	8
S18	I-M	54	I-M	40	1	1
S19	I-H	24	I-H	65	4	4
S20	A-L	78	A-L	70	5	5
ค่าเฉลี่ย		37.15		44.25	5.7	

*ผล OPI: N-M หมายถึง ระดับต้น-กลาง, N-H หมายถึง ระดับต้น-สูง, I-L หมายถึง ระดับกลาง-ต่ำ, I-M หมายถึง ระดับกลาง-กลาง, I-H หมายถึง ระดับกลาง-สูง และ A-L หมายถึง ระดับสูง-ต่ำ
นักศึกษจำนวน 8 คน มีผล OPI สูงขึ้นกว่าระดับเดิมของตนก่อนเข้าร่วมโครงการ นักศึกษจำนวน 12 คนมีผล OPI ระดับเดิม

นักศึกษาจำนวน 13 คน ได้คะแนนผลทดสอบการฟังสูงขึ้นกว่าระดับเดิมของตนเมื่อก่อนเข้าร่วมโครงการ นักศึกษาจำนวน 7 คน มีผลในระดับเดิมหรือลดลง นอกจากนี้พบว่ามึนักศึกษาที่สนทนาค่ำกว่า 6 ครั้ง แต่ได้คะแนนผลทดสอบการฟังสูงขึ้นและมีนักศึกษาที่สนทนามากกว่า 6 ครั้งแต่ได้คะแนนผลทดสอบการฟังลดลง จากการสัมภาษณ์นักศึกษา 2 คน (S3 และ S6) ที่สนทนามากกว่า 6 ครั้ง แต่ได้คะแนนการฟังลดลงมากกว่าร้อยละ 30 พบว่าระหว่างการทดสอบ นักศึกษาทั้งสองคนมีความกังวลเป็นอย่างสูงในเรื่องการบ้าน และชั่วโมงเรียนคาบถัดไป ทำให้ไม่มีสมาธิในการฟัง จากการสัมภาษณ์อาจ

กล่าวได้ว่าปัจจัยด้านสภาพจิตใจ อารมณ์ในระหว่างการทดสอบมีผลต่อผลการทดสอบในระดับหนึ่ง

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยผลทดสอบการฟังที่เพิ่มขึ้น 7.1 คะแนน จากเมื่อก่อนเข้าร่วมโครงการ กล่าวได้ว่านักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการฟัง และเมื่อพิจารณาจากนักศึกษาราวกึ่งหนึ่งมีผล OPI ที่สูงขึ้นกว่าระดับเดิมเมื่อก่อนเข้าร่วมโครงการ อาจกล่าวได้ว่านักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการพูด

4.2 กลยุทธ์การสื่อสาร

ตารางด้านล่างเป็นการสรุปกลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้ในการสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น

ตารางที่ 2 กลยุทธ์การฟังแยกตามผล OPI

กลยุทธ์		เวลาไม่เข้าใจสิ่งที่เพื่อนชาวญี่ปุ่นพูด นักศึกษาทำอย่างไร	*OPI-N	OPI-I	OPI-A	รวม
ขอความร่วมมือ จาก คู่สนทนา	พูดใหม่	บอกให้เพื่อนพูดใหม่อีกครั้ง	5	13	0	18
	อธิบาย	ถามเพื่อนว่าคำศัพท์ที่เพื่อนพูด (ที่เราไม่เข้าใจ) แปลว่าอะไรให้เพื่อนอธิบาย เป็นภาษาญี่ปุ่นง่ายๆ	0	1	0	1
		ขอให้อธิบายความหมายของสิ่งที่พูดโดย เปลี่ยนการใช้คำ คำจำกัดความ	0	0	1	1
อภิภาษา		เปิดพจนานุกรม	2	9	0	11
ใช้ภาษาอื่น		บอกให้เพื่อนแปลเป็นภาษาไทยหรือ อังกฤษแทน	2	5	0	7
เสียง	เสียงด้วย วัจนภาษาหรือ อวัจนภาษา	แสร้งทำเป็นเข้าใจด้วยการพยักหน้าหรือพูด ว่า そうですか。	3	0	0	3
		หัวเราะกลบเกลื่อน	2	0	0	2
	เปลี่ยนหัวข้อ สนทนา	ปล่อยผ่านโดยการเปลี่ยนหัวข้อสนทนา	1	1	0	2

*ระดับ OPI ก่อนเริ่มโครงการ N หมายถึง ระดับต้น I หมายถึง ระดับกลาง A หมายถึง ระดับสูง

นักศึกษาระดับต้นมักใช้วิธี “บอกให้เพื่อนพูดใหม่อีกครั้ง” และวิธีเลี่ยงด้วยการ “สร้างทำเป็นเข้าใจด้วยการพยักหน้าหรือพูดว่า そうですか。” นักศึกษาระดับกลางใช้วิธี “บอกให้เพื่อนพูดใหม่อีกครั้ง” มากที่สุดเช่นกัน แต่มักใช้วิธี “เปิด

พจนานุกรม”และ “บอกให้เพื่อนแปลเป็นภาษาไทยหรืออังกฤษแทน” มากกว่าการเลี่ยง เห็นได้ว่านักศึกษาระดับกลางพยายามที่จะสื่อสารด้วยความสามารถของตน ไม่เลี่ยงหรือถอดใจแม้มีอุปสรรคในการสื่อสาร

ตารางที่ 3 กลยุทธ์การพูดแยกตามผล OPI

กลยุทธ์	เวลาไม่สามารถพูดในสิ่งที่ต้องการพูดได้ นักศึกษาทำอย่างไร	*OPI-N	OPI-I	OPI-A	รวม
พูดใหม่	พยายามพูดใหม่อีกครั้ง	6	13	0	19
ใช้ภาษาอื่น	พูดเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษแทน	5	11	1	17
อภินิหาร	เปิดพจนานุกรม	2	9	1	12
เลี่ยงเปลี่ยนหัวข้อสนทนา	เลี่ยงด้วยการเปลี่ยนหัวข้อสนทนา	1	1	0	2
อวัจนภาษา	เปิดรูปให้ดู	0	1	0	1
ขอความร่วมมือจากคู่สนทนาช่วยปรับภาษา	ลองใช้คำศัพท์ที่ใกล้เคียงมาอธิบายให้เพื่อนพอเขาได้แล้วเพื่อนจะช่วยเรียบเรียงใหม่อีกครั้ง	0	1	0	1

*ระดับ OPI ก่อนเริ่มโครงการ N หมายถึง ระดับต้น I หมายถึง ระดับกลาง A หมายถึง ระดับสูง

นักศึกษาระดับต้นและกลางใช้วิธี “พยายามพูดใหม่อีกครั้ง” มากที่สุด อย่างไรก็ตามพบว่านักศึกษาใช้วิธี “พูดเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษแทน” เป็นลำดับที่ 2 นอกจากนี้ นักศึกษาระดับต้นใช้วิธี “เลี่ยงด้วยการเปลี่ยนหัวข้อสนทนา” ขณะที่นักศึกษาระดับกลางใช้วิธี “เปิดรูปให้ดู” และ “ลองใช้คำศัพท์ที่ใกล้เคียงมาอธิบายให้เพื่อนพอเขาได้แล้วเพื่อนจะช่วยเรียบเรียงใหม่อีกครั้ง” เห็นได้ว่านักศึกษาระดับกลางใช้วิธีที่หลากหลายกว่าและพยายามสื่อสารสิ่งที่อยากพูดมากกว่าการเลี่ยง

4.3 ผลสำรวจความคิดเห็น

สรุปภาพรวมก่อนเข้าร่วมโครงการ นักศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของตนเองและคาดหวังว่าเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ตนจะสามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ นักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกตื่นเต้นที่จะได้สนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่

สรุปภาพรวมหลังเสร็จสิ้นโครงการ นักศึกษาคิดว่าสามารถทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก่อนการเข้าร่วมโครงการในข้อ “อยากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนต่างชาติ” มากที่สุด สำหรับปัญหาที่พบ นักศึกษาพบปัญหาเรื่องหัวข้อ กล่าวคือ “ทั้งสองฝ่าย

ไม่รู้ว่าจะคุยเรื่องอะไรดี” มากที่สุดสำหรับปัญหาด้านการใช้ภาษา นักศึกษาพบปัญหาเรื่อง “นักศึกษาไม่เข้าใจคำศัพท์” มากที่สุด และ “นักศึกษาไม่สามารถพูดในสิ่งที่อยากพูดได้” เป็นลำดับที่ 2

นักศึกษาราวร้อยละ 90 รู้สึกสนุก มีความมั่นใจในการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นมากขึ้น รู้สึกว่าโครงการนี้มีประโยชน์ แม้ประสบปัญหาด้านการนัดหมายเวลาสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นอันเนื่องจากความเหลื่อมของเวลาของสองประเทศและภารกิจอื่นนอกจากการเรียน นักศึกษาบางส่วนรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถสนทนาได้ครบ 12 ครั้ง และรู้สึกอยากพูดคุยกับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นต่อไป นักศึกษารู้สึกสบายใจที่ได้พูดคุยและเป็นเพื่อนกับชาวญี่ปุ่นที่คณะผู้วิจัยแนะนำ

4.4 ผลการสัมภาษณ์และบันทึกการสนทนา

จากการสัมภาษณ์และบันทึกการสนทนาของนักศึกษาสามารถสรุปได้ว่ากรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นและมีพัฒนาการทางด้านการฟัง-พูด มีแนวโน้มว่าต้องมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) การนัดหมายเพื่อสนทนาอย่างต่อเนื่องและในเวลาที่เหมาะสม
- 2) การรู้จักเลือกหัวข้อสนทนาที่เหมาะสม เช่น เทศกาลในแต่ละเดือน การเรียน อาหาร
- 3) ความกระตือรือร้นในการเตรียมการเพื่อสนทนาและในการทบทวนโดยการจดบันทึกการสนทนาแต่ละครั้ง
- 4) การรู้จักเลียนแบบภาษาของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น ทั้งด้านสำเนียง การใช้คำศัพท์ สำนวนต่างๆ
- 5) การที่นักศึกษาชาวญี่ปุ่นให้ความร่วมมืออย่างดีและช่วยเหลือกันและกันในการนำพาการสนทนาให้เป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง

แรงจูงใจและความกระตือรือร้นมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (倉八 Kurahachi, 2006, 小林 Kobayashi, 2008, 升岡 Masuoka, 2016) จากองค์ประกอบข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศในโครงการนี้มี แรงจูงใจ ความกระตือรือร้น ความร่วมมือ เป็นส่วนประกอบสำคัญ นอกเหนือจากความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีผล OPI สูงขึ้น 1 ระดับ คิดเป็นร้อยละ 40 ของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และนักศึกษาที่ได้คะแนนผลทดสอบการฟังสูงขึ้นกว่าระดับเดิมของตนก่อนเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 65 ของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ คะแนนเฉลี่ยการทดสอบการฟังของนักศึกษาสูงขึ้น 7.1 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการฟังก่อนเริ่มโครงการ

นักศึกษาที่สนทนามากกว่า 6 ครั้ง มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ในจำนวนนี้ นักศึกษาที่สนทนาครบ 12 ครั้งตามที่กำหนด มีจำนวน 3 คน จำนวนครั้งการสนทนาค่าเฉลี่ยที่ 5.7 ครั้งซึ่งไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนครั้งที่กำหนด การสนทนาไม่ครบตามจำนวนครั้งที่กำหนดเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พัฒนาการทักษะการฟัง-พูดของนักศึกษาไม่เห็นเด่นชัด อย่างไรก็ตาม จากค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบการฟังที่สูงขึ้นและผลการทดสอบ OPI ของนักศึกษาได้ระดับที่สูงขึ้น สามารถกล่าวได้ว่านักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการฟัง-พูด นอกจากนี้จากการวิเคราะห์บันทึกการสนทนาและการสัมภาษณ์ นักศึกษารู้สึกว่าตนมีความมั่นใจในการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นมากขึ้นกว่าเมื่อเริ่มโครงการ

แม้ยังรู้สึกประสบปัญหาด้านภาษา แต่นักศึกษารู้สึกสนุกและอยากสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทักษะการฟัง-พูด

เมื่อเสร็จสิ้นโครงการนักศึกษาเกินกึ่งหนึ่งคิดว่าตนสามารถพูดหรือฟังภาษาญี่ปุ่นเก่งขึ้น และนักศึกษาคิดว่าตนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในด้านการพูดมากกว่าด้านการฟัง สิ่งที่ได้โดดเด่นคือนักศึกษาคิดว่าสิ่งที่ตนบรรลุเป้าหมายมากที่สุดคือสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนต่างชาติและมีเพื่อนชาวต่างชาติ การสนทนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นทำให้นักศึกษาได้เห็นได้เข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่น รวมถึงได้รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอันเป็นการฝึกฝนทักษะการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

นักศึกษาพบปัญหาเรื่องการหาหัวข้อที่เหมาะสมสำหรับการสนทนามากที่สุด นักศึกษาไม่สามารถสนทนาในหัวข้อหนึ่งได้ต่อเนื่อง แม้คณะผู้วิจัยจับคู่สนทนาโดยคำนึงถึงความสนใจ งานอดิเรก เพศ ที่ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อเริ่มสนทนา นักศึกษาต้องใช้เวลาในการปรับเข้าหากันและกัน และบางคู่มีจำนวนครั้งการสนทนาไม่ถึง 6 ครั้ง อาจทำให้ยากลำบากในการทำความรู้จักกันและกัน เมื่อยังรู้จักกันไม่มากนักทำให้การหาหัวข้อสนทนาที่เหมาะสมยากขึ้น

นอกจากนี้ นักศึกษาพบปัญหาเรื่องภาษา โดยเฉพาะด้านคำศัพท์มากที่สุด นักศึกษาไม่เข้าใจคำศัพท์ที่นักศึกษาชาวญี่ปุ่นใช้ในการสนทนา และนักศึกษาไม่สามารถนึกคำศัพท์สำหรับสิ่งที่อยากพูดได้ ปัญหาด้านคำศัพท์ อาจเนื่องมาจากแม้จำนวนคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้อยู่แล้ว 3,000 คำ (JP171, JP172, JP211) เป็นปริมาณที่เพียงพอสำหรับคำศัพท์ระดับกลาง หรือ N3 ซึ่งมีราว 1,500-6,000 คำ (ประเมินจำนวนคำศัพท์จากการสอบ JLPT ระบบเดิม เนื่องจากการสอบระบบใหม่ N3 ไม่มีการระบุ

จำนวนคำศัพท์ที่ชัดเจน) แต่วิธีการเรียนการสอนคำศัพท์ในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นการจดจำความหมายและตอบข้อสอบ ไม่ได้เน้นการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง อาจเป็นสาเหตุหนึ่ง ในอีกด้านหนึ่ง หากพิจารณาจากจำนวนคำศัพท์ราว 6,000 คำซึ่งเป็นคำศัพท์พื้นฐานที่กำหนดโดยสถาบันวิจัยภาษาแห่งชาติญี่ปุ่น (国立国語研究所 (National Institute for Japanese Language and Linguistics), 1984) จะเห็นว่านักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้คำศัพท์อีกเท่าตัว แม้ปริมาณคำศัพท์อาจยังไม่เพียงพอ แต่หากมีการฝึกฝนใช้ในสถานการณ์จริงมากพอ นักศึกษาอาจสามารถสื่อสารได้มากกว่านี้ด้วยคำศัพท์ที่มีจำกัด

5.2 กลยุทธ์การสื่อสาร

สำหรับกลยุทธ์การฟัง ในกรณีนักศึกษาไม่เข้าใจสิ่งที่เพื่อนชาวญี่ปุ่นพูด นักศึกษาใช้วิธีขอให้เพื่อนพูดใหม่อีกครั้ง มากที่สุด นักศึกษาระดับต้นและระดับกลางมักใช้วิธีบอกให้เพื่อนพูดใหม่อีกครั้ง แต่นักศึกษาระดับต้นมีการใช้วิธีเลี่ยงด้วยการแสวงหาเป็นเข้าใจด้วยการพยักหน้าหรือพูดคำแสดงว่าเข้าใจ ขณะที่นักศึกษาระดับกลางไม่เลี่ยงหรือแสวงหาเป็นเข้าใจ แต่มักใช้วิธีเปิดพจนานุกรม และขอให้เพื่อนแปลเป็นภาษาไทยหรืออังกฤษแทนมากกว่า เห็นได้ว่านักศึกษาระดับกลางพยายามที่จะสื่อสารด้วยความสามารถของตนแม้มีอุปสรรคในการสื่อสาร

ในด้านกลยุทธ์การพูด กรณีนักศึกษาไม่สามารถพูดในสิ่งที่ต้องการพูดได้ นักศึกษาระดับต้นและระดับกลางใช้วิธีพยายามพูดใหม่อีกครั้ง มากที่สุด นักศึกษาระดับต้นมีการใช้วิธีเลี่ยงด้วยการเปลี่ยนหัวข้อสนทนา ขณะที่นักศึกษาระดับกลางไม่ใช้วิธีเลี่ยง แต่เลือกใช้อวัจนภาษาในการสื่อสาร เช่น การเปิดรูปให้ดู นอกจากนี้ยังลองใช้คำศัพท์ที่ใกล้เคียงมาอธิบายให้เพื่อนพอเข้าใจ แล้วเพื่อนจะช่วยเรียบเรียงใหม่อีกครั้ง เห็นได้ว่านักศึกษาระดับกลางใช้วิธีที่หลากหลายกว่าและพยายามสื่อสารสิ่งที่อยากพูด

มากกว่าการเลี้ยง ในการเรียนการสอนการฟัง-พูด การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านกลยุทธ์ การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็น (กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ คตะกิริ, 2555) ดังนั้นหากผู้สอนสามารถฝึกฝน กลยุทธ์การฟัง-พูดในชั้นเรียนได้จะช่วยให้นักศึกษา สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

5.3 แนวทางพัฒนาทักษะการฟัง-พูด ภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทย

การฝึกฝนกลยุทธ์การสื่อสารในชั้นเรียน จะช่วยให้นักศึกษาสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น สามารถฝึกฝนโดยการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ให้ผู้เรียนได้สนทนาในสถานการณ์จริง ได้คุ้นชินกับ ระดับความเร็วในการพูดภาษาญี่ปุ่นแบบธรรมชาติ ผล การวิจัยแสดงแล้วว่าการสนทนาด้วยความเร็วระดับ ปกติ นักศึกษาก็สามารถคุ้นชินและทำความเข้าใจได้ การมอบหมายงานหรือกิจกรรมเสริมนอกชั้น เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเวลาในชั้นเรียนมีจำกัด และการให้อิสระในการเลือกหัวข้อสนทนาก็เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง ผลการวิจัยแสดงว่านักศึกษาที่เลือก หัวข้อได้เหมาะสมจะประสบความสำเร็จและรู้สึกสนุก กับ การสนทนา และเป็นการเพิ่มแรงจูงใจและความ กระตือรือร้นในการสนทนาต่อไปด้วย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษาไม่สามารถนำคำศัพท์หรือสำนวนที่เคยศึกษาแล้วในชั้น เรียนมาใช้ในการสนทนาได้ ดังนั้น การประเมินผลด้าน คำศัพท์สำนวนจึงไม่ควรจำกัดรูปแบบแค่การท่องจำ ความหมาย แต่ควรคำนึงถึงการนำมาใช้อย่างเหมาะสม ในสถานการณ์จริงด้วย

5.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการคัดเลือกผู้เข้าร่วม โครงการตามความสมัครใจของอาสาสมัคร และ เป็นการดำเนินการสนทนานอกชั้นเรียน การนัดวัน เวลาเป็นไปตามความสะดวกของนักศึกษาทั้งสอง

ฝ่าย ดังนั้นจึงทำให้ควบคุมจำนวนครั้งการสนทนาได้ ยาก ทำให้นักศึกษาบางคนไม่ได้สนทนาครบ 12 ครั้ง ตามที่กำหนดการควบคุมจำนวนครั้งและการบันทึก เสี่ยงการสนทนา รวมถึงการให้รุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จในโครงการนี้มาแนะแนวเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีใน การดำเนินการสนทนา เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการ จัดโครงการครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ คตะกิริ. (2555). กรอบ มาตรฐานภาษาญี่ปุ่น (Japanese Language Standard) ด้านการพูดและการฟังสำหรับผู้เรียน ภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *วารสาร อักษรศาสตร์*. ปีที่ 41(ฉบับที่ 1), หน้า 1-35.
- ผกาทิพย์ สกุลครู, พัชรพร แก้วกฤษฎาวงศ์.(2556). วิเคราะห์เนื้อหาความรู้ภาษาญี่ปุ่นในหลักสูตรวิชา เอกภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: เพื่อ มุ่งสู่มาตรฐานสากล. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม ญี่ปุ่น*. ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1), หน้า 27-52.
- สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์. (2558). *รายงานผลการสำรวจ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ปีการศึกษา 2557*.
- สุนิษฐ์รัตน์ เนียรเจริญสุข พัชรพร แก้วกฤษฎาวงศ์ และ เผ่าสถาพร ดวงแก้ว. (2560). โครงการพัฒนา ทักษะการฟังพูดภาษาญี่ปุ่นโดยใช้โปรแกรมส ไลด์: การสำรวจความคิดเห็นและการประเมิน ตนเองของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ. *วารสาร ญี่ปุ่นศึกษา*. ปีที่ 34(ฉบับที่ 2), หน้า 38-54.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร. (2558). *สรุปผลที่สำคัญสำรวจ การมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในครัวเรือน พ.ศ. 2558*. สำนักงานสถิติพยากรณ์

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/ictth58>
- Krashen, S. (1985). *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. London: Longman.
- Levy, M. (2009). Technologies in Use for Second Language Learning. *The Modern Language Journal*. Vol. 93, pp.769-782. Retrieved 16 February 2017 from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4781.2009.00972.x/full>
- Long, M.H. (1980). *Input, interaction and second language acquisition*. Unpublished. Ph.D. dissertation, University of California at Los Angeles.
- Swain, M. (1985). Communicative Competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. In S.M. Gass & C. Madden (Eds.), *Input in Second Language Acquisition*. pp. 235-253. Rowley, MA: Newbury House.
- 青柳にし紀. (2005). 「教室外活動」授業報告: 信州大学留学生センター研修コース第8期において」『信大日本語教育研究』5、pp.36-50.
- 庵功雄. (2006). 「教育文法の観点から見た日本語能力試験」土岐哲先生還暦記念論文集編委員会編『日本語の教育から研究へ』くろしお出版.
- 岩本穰志、板井芳江. (2013). 「ネイティブスピーカーと長く上手に話すために何が必要か—日本語の会話能力向上を目的とした交流授業での学生の記録から—」『ポリグロシア』25、pp.117-130.
- 加藤富美江、森千加香、スプリングライアン. (2015). 「会話能力向上のためのスカイプ利用の有効性」『第26回第二言語習得研究会 (JASLA) 全国大会』、pp.28-33.
- 倉八順子. (2006). 「第二言語習得に関わる不安と動機付け」縫部義憲 (監修) 迫田久美子編著『講座・日本語教育学 第三巻 言語学習の心理』(77-94). スリーエーネットワーク.
- 古賀恵美、今村弓子、岩田緑、曾根由香里. (2018). 「文化理解と交流を目的とした教室外活動で学習者は何を学んだか: 一短期滞在日本語学習者を対象とした初級クラスでの実践—」『日本語教育方法研究会誌』24(2)、pp.40-41.
- 国立国語研究所. (1984). 『日本語教育のための基本語彙調査』Retrieved 9 November 2018 from <https://mmrsv.ninjal.ac.jp/bvjsl84/>
- 小林明子. (2008). 「日本語学習者のコミュニケーション意欲と学習動機の関連」『広島大学大学院教育学研究科紀要』57、pp.245-253.
- 小林幸江・何美玲. (2014). 「Skypeを使った日本語教育の授業の試み—中国福州大学との協働実践—」『東京外国語大学留学生日本語教育センター論集』40、pp.137-152.
- 斉藤郁恵. (2016). 「日本人とのオンライン交流が海外日本語学習者に与える影響—中国内陸部で学ぶ大学生の動機づけの変化から—」『南山言語科学』11、pp.39-58.

Chiba Masato (千葉真人) and VannitaYomnak.
(2015).「サイアム大学教養学部日本語
コミュニケーション学科の会話主教材の作成方
針、流れおよび内容」『国際交流基
金バンコク日本文化センター 日本語教育紀要
』12, pp.37-46.
中俣尚己・岩崎瑠莉恵・萩原知世・中野仁美・山
上聡美.(2012).「Skypeを活用した初級
日本語教育プログラム」『実践國文學』82, pp.26-
39.
野田尚史、迫田久美子、渋谷勝巳、小林典子.
(2005).『日本語学習者の文法習得』大修館
書店.

深川美帆、鶴町佳子、川上ゆか、岡本さや
子.(2015).「初級日本語クラスにおける日
本人
学生との『話す活動』について」『金沢大学留学
生センター紀要』18, pp.25-43.
升岡香代子.(2016).「活動型授業「自分史スピー
チ」の学習動機付けへの有効性 ―二つの
学習者グループを比較して―」『日本語教育研
究』62, pp.118-133.
嶺岸玲子.(2009).「Skypeを用いた会話セッショ
ンの試み―日本語学習と日本語教育実習
の観点から―」『日本語教育方法研究会誌』16
(1), pp.56-57.

Received: 11 / 4 / 2562

Revised: 27 / 5 / 2562

Accepted: 30 / 5 / 2562